P9_TA(2021)0440

Stāvoklis Tunisijā

Eiropas Parlamenta 2021. gada 21. oktobra rezolūcija par stāvokli Tunisijā (2021/2903(RSP))

(2022/C 184/12)

Eiropas Parlaments,

— ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par Tunisiju un 2016. gada 25. februāra rezolūciju par ES un Tunisijas brīvās tirdzniecības nolīguma sarunu atklāšanu ([1]),

— ņemot vērā ES vēlēšanu novērošanas misijas, kas novēroja 2019. gada 15. septembrī un 6. oktobrī notikušās prezidenta un parlamenta vēlēšanas Tunisijā, galīgo ziņojumu,

— ņemot vērā Eiropas Savienības un Tunisijas Asociācijas nolīgumu un dažādās tā ietvaros 2019. un 2020. gadā notikušās tematiskās sanāksmes,

— ņemot vērā Starptautiskā Valūtas fonda (SVF) valdes 2021. gada 26. februāra secinājumus saistībā ar IV panta ietvaros notikušās apspriešanās ar Tunisiju noslēgšanos,

— ņemot vērā 2021. gada 4. jūnija kopīgo paziņojumu par ES un Tunisijas attiecībām "Par atjaunotu partnerību",

— ņemot vērā Tunisijas prezidenta 2021. gada 26. jūlija Dekrētu Nr. 2021-69, ar ko tiek izbeigtas valdības vadītāja un valdības locekļu funkcijas, Tunisijas prezidenta 2021. gada 29. jūlija Dekrētu Nr. 2021-80 par Tautas pārstāvju asamblejas pilnvaru apturēšanu, Tunisijas prezidenta 2021. gada 24. augusta Dekrētu Nr. 2021-109 par ārkārtas pasākumu pagarināšanu saistībā ar Tautas pārstāvju asamblejas pilnvaru apturēšanu un Tunisijas prezidenta 2021. gada 22. septembra Dekrētu Nr. 2021-117 par ārkārtas pasākumiem,

— ņemot vērā Komisijas priekšsēdētājas vietnieka / Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos (PV/AP) Eiropas Savienības vārdā sniegto 2021. gada 27. jūlija deklarāciju un viņa paziņojumus presei Tunisā 2021. gada 10. septembrī,

— ņemot vērā Tunisijas 2014. gada konstitūciju,

— ņemot vērā Starptautisko paktu par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, kuram ir pievienojusies arī Tunisija,

— ņemot vērā Konvenciju par jebkuras sieviešu diskriminācijas izskaušanu (*CEDAW*), kuru Tunisija ratificēja 1985. gadā un pret kuru savus iebildumus atsauca 2014. gadā,

— ņemot vērā 2018. gadā pieņemto Nacionālo rīcības plānu (NRP) sieviešu, miera un drošības jomā 2018.–2022. gadā,

— ņemot vērā Reglamenta 132. panta 2. un 4. punktu,

A. tā kā Tunisija ir priviliģēta ES partnere un tā kā pastāvīga palīdzības un atbalsta sniegšanai šai valstij ir bijusi ES prioritāte; tā kā vēlēšanu novērošanas misijas 2011., 2014. un 2019. gadā apstiprināja ES nelokāmo apņemšanos veicināt demokrātiju Tunisijā; tā kā šogad atzīmētā Tunisijas revolūcijas 10. gadadiena ir svarīgs notikums Tunisijas demokrātiskajā attīstībā;

([1]) OV C 35, 31.1.2018., 117. lpp.

Ceturtdiena, 2021. gada 21. oktobris

B. tā kā pašreizējai sociālekonomiskajai situācijai ir raksturīga plaša ekonomiskā stagnācija, kas saistīta ar iekšējo politisko kontekstu, un sanitārā krīze, mirstībai no Covid-19 sasniedzot otro augstāko līmeni pasaulē; tā kā Covid-19 pandēmija un tūrisma trūkums, kā arī augsts jauniešu bezdarba un inflācijas līmenis ir pasliktinājuši Tunisijas ekonomikas jau tā nedrošo stāvokli; tā kā endēmiska korupcija, līdz galam neīstenots pārejas tiesiskums un nopietnas ekonomiskās un drošības problēmas joprojām ir būtiski šķēršļi Tunisijas pilnīgai demokrātiskai konsolidācijai;

C. tā kā šajā kontekstā prezidents *Kais Saied* 2021. gada 25. jūlijā izmantoja iespēju piemērot Tunisijas Konstitūcijas 80. pantu, kas viņam dod tiesības veikt ārkārtas pasākumus, lai stātos pretī nenovēršamām briesmām, kuras apdraud valsti, un paziņoja par premjerministra *Hichem Mechichi* atlaišanu, Tautas pārstāvju asamblejas (TPA) darbības apturēšanu uz 30 dienām ar iespēju šo termiņu pagarināt un parlamentārās imunitātes atcelšanu visiem tās deputātiem; tā kā 2021. gada 24. augustā prezidents pagarināja parlamenta darbības apturēšanas laiku;

D. tā kā AAE, Saūda Arābijas un Ēģiptes valdības nekavējoties uzslavēja prezidenta *Saied* iniciatīvu un pauda tai vārdisku atbalstu;

E. tā kā konstitucionālas tiesas kā struktūras neesamība un no tās izrietošā parlamenta deputātu nespēja iesniegt apelācijas sūdzību par prezidenta vienpusējo lēmumu pagarināt ārkārtas situāciju, kā noteikts attiecīgajā Konstitūcijas pantā, rada nopietnas bažas par Tunisijas demokrātisko pāreju un pamattiesībām valstī;

F. tā kā Tunisijas prezidents 2021. gada 22. septembrī izdeva dekrētu Nr. 2021-117, kas ietver noteikumus, kuri apstiprina dekrēta virsvadību un prioritāti salīdzinājumā ar Konstitūciju, tādējādi apdraudot Konstitūciju, un koncentrē visas valsts pilnvaras prezidenta *Kais Saied* rokās; tā kā Konstitūcijas noteikumi par tiesībām un brīvībām tiks ievēroti un garantēti tikai tad, ja tie nebūs pretrunā likumiem, kas balstās uz prezidenta dekrētiem un ārkārtas pasākumiem; tā kā Prezidenta dekrēts Nr. 117 neļauj pārsūdzēt prezidenta lēmumus tiesā, tostarp Tunisijas augstākajā administratīvajā tiesā un tās Kasācijas tiesā;

G. tā kā šai varas koncentrācijai prezidenta rokās ir neierobežots termiņš; tā kā prezidents ir piešķīris sev visas likumdošanas pilnvaras ar dekrētu grozīt likumus, kas reglamentē politisko partiju darbību, vēlēšanu norisi, tiesu sistēmu, arodbiedrību un apvienību darbību, preses brīvību un informācijas brīvību, tieslietu departamenta organizāciju, cilvēktiesības un brīvības, personas statusa kodeksu, muitu un valsts budžetu;

H. tā kā neraugoties uz to, ka Tunisijas pilsoniskā sabiedrība ir publiski paudusi nopietnas bažas par jaunajiem ierobežojumiem, prezidenta *Kais Saied* jūlijā veiktajiem pasākumiem tomēr bija liels sabiedrības atbalsts, kas liecina par sabiedrības neapmierinātību ar smago sociālekonomisko situāciju un valsts pārvaldes iestāžu disfunkciju; tā kā 18 vietējās un starptautiskās NVO ir izdevušas kopīgu paziņojumu par demokrātijas stāvokli Tunisijā; tā kā G7 valstis ir aicinājušas Tunisiju atjaunot konstitucionālo kārtību un ļaut parlamentam atsākt darbu;

I. tā kā 2021. gada 26. jūlijā Tunisijas policija slēdza *Al Jazeera* biroju Tunisā, nesniedzot nekādus paskaidrojumus;

J. tā kā pilsoniskā sabiedrība Tunisijā ir labi attīstīta un konsolidēta un kopš 2011. gada tai ir bijusi būtiska loma Tunisijas demokrātiskās pārejas veidošanā un stiprināšanā, un daudzi aktīvisti aicina veikt steidzamas reformas, tostarp pretkorupcijas pasākumus, un tā kā nacionālais dialogs ir viena no valsts īpatnībām; tā kā preses un publicēšanas brīvība ir ļoti svarīgi atklātas, brīvas un demokrātiskas sabiedrības elementi; tā kā kopš 2021. gada 26. jūlija pilsoniskā sabiedrība netiek iesaistīta nacionālajā dialogā, nedz arī ar to notiek apspriešanās pirms prezidenta *Kais Saied* veiktajām darbībām;

K. tā kā 2021. gada 10. septembrī Tunisijas Vispārējā arodbiedrība (UGTT) nāca klajā ar ceļvedi, kurā prasīts izveidot valsts konsultatīvo komiteju, kas nodrošinātu tiesisko regulējumu iekļaujošām sociālajām un politiskajām reformām, it īpaši politiskās sistēmas un vēlēšanu likuma reformai, kā arī konstitūcijas grozīšanai;

L. tā kā Tunisijas ekonomika ir ļoti atkarīga no ārvalstu investīcijām, tūrisma un produktu eksporta uz ES; tā kā saskaņā ar Pasaules Bankas sniegto informāciju Tunisijai tās tekošā konta un budžeta deficīta dēļ ir nepieciešamas pamatīgas strukturālās reformas; tā kā ES ir Tunisijas svarīgākā tirdzniecības partnere: 2020. gadā tirdzniecība ar ES bija 57,9 % no Tunisijas kopējā tirdzniecības apjoma, 70,9 % no tās eksporta bija eksports uz ES un 48,3 % no tās importa bija ES izcelsmes imports; tā kā valsts ekonomika varēs uzplaukt tikai tad, ja tiks atjaunota demokrātija un nodrošināta drošība un stabilitāte;

M. tā kā Covid-19 pandēmija ir pasliktinājusi jau tā nestabilo situāciju Tunisijā; tā kā valstī trūkst efektīvai reaģēšanai uz veselības krīzi tik ļoti nepieciešamā skābekļa un vakcīnu;

N. tā kā arvien vairāk Tunisijas iedzīvotāju pamet savu valsti, dažkārt riskējot ar dzīvību, šķērsojot Vidusjūru; tā kā Tunisijā ir viens no augstākajiem intelektuālā darbaspēka emigrācijas rādītājiem arābu valstīs;

O. tā kā ES Tunisijas atbalstam kopš 2011. gada ir veikusi būtiskus un pastāvīgus centienus, piešķirot tiešās dotācijas vairāk nekā 2 miljardu EUR apmērā, lai atbalstītu Tunisijas vārdiski pausto apņemšanos īstenot pāreju demokrātiju, tostarp 260 miljonus EUR 2020. gadā un 200 miljonus EUR 2021. gadā (jūnijā) kā daļu no savas makrofinansiālās palīdzības Tunisijai, tā kā 2021. gada maijā makrofinansiālās palīdzības programmā Tunisijai tika darīti pieejami 600 miljoni EUR ar konkrētu mērķi mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomiskās sekas valstī, tā kā laikposmā no 2021. gada līdz 2027. gadam ES šos dažādos instrumentus aizstās ar jauno Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (*NDICI*) — "Eiropa pasaulē" — un tā kā demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību ievērošanas nostiprināšana, atbalstīšana un veicināšana ir viens no galvenajiem šī instrumenta ietvaros sniegtās ES ārējās palīdzības mērķiem;

P. tā kā ES apņemšanās pastiprināt centienus demokrātijas veicināšanā ir no jauna apliecināta ES Rīcības plānā cilvēktiesību un demokrātijas jomā, ko Padome pieņēma 2020. gada novembrī,

Q. tā kā Tunisijas konstitūcija garantē ticības un apziņas brīvību,

1. no jauna apstiprina apņemšanos atbalstīt ES un Tunisijas privileģēto partnerību un Tunisijas demokrātisko procesu; tomēr pauž lielas bažas par to, ka ar prezidenta dekrētu Nr. 2021-117 ir noteikta neierobežota varas koncentrācija prezidenta rokās; atkārtoti norāda, ka ir jāsaglabā tiesiskuma, Konstitūcijas un tiesiskā regulējuma ievērošana un ka ir nepieciešams pienācīgi funkcionējošs un leģitīms parlaments, jo tā ir institūcija, kas pārstāv tautu; tādēļ pauž nožēlu par to, ka prezidents *Kais Saied* kopš 2021. gada 24. augusta ir uz nenoteiktu laiku apturējis Tunisijas parlamenta darbību;

2. prasa atjaunot ierastu valsts iestāžu darbību, tostarp pēc iespējas ātrāk atgriezties pie īstenas demokrātijas un atsākt parlamenta darbību nacionālā dialoga ietvaros, kā arī izsludināt skaidru ceļvedi;

3. stingri uzsver, ka parlaments ir svarīga demokrātijas institūcija, kas ir nepieciešama jebkādas konstitucionālas reformas veikšanai; uzsver, ka konstitucionālās tiesas neesamība Tunisijā ļauj plaši interpretēt un piemērot Konstitūcijas 80. pantu un liedz iespēju parlamenta deputātiem iesniegt pārsūdzību, lai iegūtu tiesas spriedumu par tā darbības apturēšanu un papildu pasākumiem, ko prezidents veicis, balstoties uz 80. pantu; aicina Tunisiju izveidot konstitucionālo tiesu, lai tās konstitūcija netiktu nepareizi interpretēta un izmantota;

4. atkārto PV/AP aicinājumu pēc iespējas ātrāk atjaunot institucionālo stabilitāti un it īpaši ievērot Tunisijas 2014. gada konstitūcijā garantētās pamattiesības un brīvības un atturēties no jebkāda veida vardarbības;

5. atzīmē *Najla Bouden Ramadhan* iecelšanu par premjerministru 2021. gada 29. septembrī un Ministru kabineta izveidi 2021. gada 11. oktobrī; atzīmē to, ka 10 ministru amatos ir ieceltas sievietes;

6. aicina prezidentu pārskatīt savu nostāju un aktīvi atbalstīt visus pasākumus, kuru nolūks ir garantēt sieviešu un vīriešu līdztiesību visās jomās, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktiem, kas diskriminē sievietes saistībā ar mantošanas tiesībām, bērnu aizbildnības tiesībām, tiesībām būt par mājsaimniecības īpašnieci, tiesībām uz bērna kopšanas atvaļinājumu un darba tiesībām, jo īpaši attiecībā uz mājkalpotājām un lauksaimniecībā nodarbinātām sievietēm;

7. aicina Tunisijas iestādes ievērot Konstitūciju un nodrošināt, ka tiek ievērotas visu iedzīvotāju pamattiesības; atgādina pamattiesību un cilvēktiesību nepārkāpjamību un beznosacījumu virsvadību un prasa atjaunot Konstitūciju kā primāro tiesību aktu; aicina Tunisiju pilnībā atcelt nāvessodu;

8. aicina Tunisijas iestādes izvairīties no juridiskās nenoteiktības, ko rada ceļošanas aizlieguma, valsts novērošanas un mājas aresta noteikšana; uzskata, ka civilpersonu tiesāšana militārajās tiesās ir ārkārtīgi problemātiska un prasa atjaunot neatkarīgu tiesu varu, kā rezultātā Tunisijā tiktu reformētas militārās tiesas, lai nepieļautu civiliedzīvotāju tiesāšanu tajās;

9. uzstāj, ka jebkādas izmaiņas Konstitūcijā un politiskajā sistēmā var veikt tikai Konstitūcijas robežās; pieņem zināšanai Tunisijas Cilvēktiesību aizsardzības līgas un citu pilsoniskās sabiedrības organizāciju pausto kritiku par varas koncentrāciju prezidenta rokās; uzsver, ka demokrātijā prevalē varas līdzsvars un varas dalīšana;

10. atzīst Nacionālā dialoga kvarteta, ko veido UGTT, Tunisijas Rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības konfederācija (*UTICA*), Tunisijas Cilvēktiesību līga (*LTDH*) un Tunisijas Advokātu ordeņa būtisko nozīmi iekļaujoša nacionālā dialoga veicināšanā, par kuru 2015. gadā tam tika piešķirta Nobela Miera prēmija; aicina prezidentu palīdzēt izveidot valsts mēroga struktūru, kurā būtu iesaistītas visas ieinteresētās personas, lai reāli atsāktu šo dialogu; atgādina par Eiropas Parlamenta Demokrātijas atbalsta un vēlēšanu koordinācijas grupas (DEG) nozīmīgo lomu dialoga veicināšanā starp pilsonisko sabiedrību un Tunisijas politiskajiem līderiem;

11. uzsver steidzamo nepieciešamību ar strukturālu reformu un rīcībpolitikas palīdzību pārvarēt sociālekonomisko krīzi valstī;

12. atkārtoti paužES nelokāmo apņemšanos atbalstīt Tunisiju finanšu un ekonomikas krīzes pārvarēšanā, kā arī tās virzību uz turpmāku demokrātijas nostiprināšanu; aicina Komisiju un Eiropas Ārējās darbības dienestu (EĀDD) pastiprināt dialogu ar Tunisijas iestādēm, ekonomikas dalībniekiem un pilsonisko sabiedrību; uzsver nepieciešamību pēc stabilām un funkcionējošām institūcijām, lai panāktu progresu strukturālo reformu īstenošanā, kas vajadzīgas, lai saņemtu SVF aizdevumu valsts ekonomikas glābšanai;

13. uzsver, ka vienota izpratne par tiesiskumu, demokrātiju un cilvēktiesībām ir pamats spēcīgai ES un Tunisijas partnerībai; mudina prezidentu ļaut pilnībā un pienācīgi darboties neatkarīgām valsts regulatīvajām iestādēm, tostarp pagaidu struktūrai, kas pārskata tiesību aktu atbilstību konstitūcijai, un Valsts korupcijas apkarošanas aģentūrai;

14. ir nobažījies par ārvalstu iejaukšanos, kas vājina Tunisijas demokrātiju;

15. aicina ES turpināt programmas, kas tieši atbalsta Tunisijas iedzīvotājus, un vajadzības gadījumā palielināt palīdzību pašreizējās krīzes kontekstā, tostarp sniedzot veselības aprūpes atbalstu *COVAX* sistēmas ietvaros, lai palīdzētu valstij pārvarēt Covid-19 pandēmijas smagās sekas;

16. aicina PV/AP un dalībvalstis cieši sekot līdzi situācijai Tunisijā un aicina PV/AP regulāri ziņot Parlamenta Ārlietu komitejai, lai nodrošinātu pienācīgu parlamentāro dialogu par šo svarīgo un bažas raisošo situāciju;

17. uzdod priekšsēdētājam šo rezolūciju nosūtīt Padomei, Komisijai, EĀDD, Komisijas priekšsēdētājas vietniekam / Savienības augstajam pārstāvim ārlietās un drošības politikas jautājumos, Tunisijas prezidentam, Tunisijas valdībai un Tunisijas parlamentam.